Onderzoek naar roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide-Halve Mijl in 2002.

JACQUES VAN KESSEL & WIM DEEBEN

Inleiding
Vanaf 1995 is het bosgebied Buikheide-Halve Mijl gelegen in de gemeenten Eersel en Veldhoven, jaarlijks onderzocht op roofvogels en uilen. In 2002 is er natuurlijk weer een vervolg geweest en hier volgen dan enkele resultaten.

Methode
Ook voor 2002 is de methode weer hetzelfde gebleven net als alle andere jaren (Van Kessel, Kolsters & Deeben, 2001). Het jaarlijkse veldwerk is weer verricht door Wim Deeben, Jacques van Kessel, Jan Kolsters, en Pieter Wouters. Het totaal aantal veldbezoeken in 2002 in dit bosgebied was 140 Het is de bedoeling om 10 jaar onderzoek te doen in dit bosgebied van 500 ha. Daarom zal in 2004 het onderzoek worden afgesloten.

Resultaten
In dit hoofdstuk wordt een totaal overzicht gegeven in tabel 1 en 2, en vervolgens worden de roofvogels per soort globaal behandeld.
Tabel 1 geeft een overzicht van de resultaten van dit jaar, ook is een kolom opgenomen met het aantal territoria, aan de rand, net buiten ons werkgebied (aantallen tussen haakjes). Voor soorten als Havik en Buizerd is dit interessant, omdat we van enkele paren Buizerds en Haviken weten dat ze soms in ons werkgebied broeden en soms net daarbuiten.

Tabel 1: Overzicht resultaten Buikheide - Halve Mijl in 2002

soort	totaal aantal territoria	territoria met jongen	aantal gevonden nesten	waarvan met eieren	waarvan met jongen	(territoria net buiten werkgebied)
Wespendief	1	0	0	0	0	(0-1)
Havik	3	3	3	3	3	(2)
Sperwer	8	1	4	4	1	(2)
Buizerd	12	7	4	4	4	(4)
Boomvalk	1	0	0	0	0	--
Torenvalk	0	0	0	0	0	(2)
Bosuil	19	?	0	0	0	(4)
Ransuil	0	0	0	0	0	--
Steenuil	0	0	0	0	0	(1)

Tabel 2 geeft een totaaloverzicht van de resultaten van 1995 tot en met 2002. Opvallend voor 2002 zijn de lage aantallen gevonden nesten of broedgevallen van Sperwers en Buizerds ten opzichte van andere jaren.

Tabel 2. Aantallen vastgestelde nesten (of broedgevallen) in Buikheide – Halve Mijl in de periode 1995-2002.

soort	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Wespendief	0	1	0	1	1	0	0	0
Havik	1	2	0	3	3	3	2	3
Sperwer	3	4	3	5	6	4	8	4
Buizerd	4	3	7	8	5	6	7	4
Boomvalk	0	1	1	1	1	0	0	0

Wespendief

In 2002 was er weer 1 paar heel actief aanwezig in het gebied ten noorden van het Grootmeer. Dit is dus weer in exact hetzelfde bosgedeelte als in 2001. Ook het patroon van vliegbewegingingen was ongeveer hetzelfde. Omdat er geen voedselvluchten zijn gezien, gaan we ervan uit dat er geen broedgeval is geweest in 2002. Gezien het aantal waarnemingen in 2002 blijkt dat in en rond ons werkgebied zeker 4-6 verschillende individuen voorkomen. Op 4 augustus 2002 werden maar liefst 6 verschillende Wespendieven bij elkaar gezien, van 5 verschillende exemplaren konden schetsen worden gemaakt.

Van het zuidelijke gebied is een en ander nog onduidelijk; misschien dat er nog een paar net binnen of buiten ons werkgebied zit. Heel verrassend was de waarneming van een laagvliegende onvolwassen Wespendief die op 7 september ten zuiden van het Grootmeer in een bosperceel dook. Het is niet duidelijk of dit wel of niet een lokale wespendief is of misschien een vroege doortrekker? In het middengebied werden ook weer enkele uitgegraven wespennesten gevonden.

Havik

Totaal 3 paar waarvan 3 paar met nest en jongen die succesvol zijn uitgevlogen. Daarnaast hebben we ook nog 2 paar aan de rand net buiten ons werkgebied. Uit het ruiveren onderzoek in 2002 weten we dat het vrouwtje van locatie zuid zich heeft verplaatst naar een locatie meer zuidoost. Ook weten we dat het vrouwtje van locatie Aardborst wel eens op bezoek gaat naar het paar in de Leemskuilen. Het paar dat aan de zuidoost zijde juist buiten ons gebied jaarlijks broedt, is in 2002 niet tot broeden overgegaan, of het is in een vroegtijdig stadium mislukt. Het andere paar net buiten ons gebied in zuid is wel succesvol geweest in 2002.

Haviksnest Foto: Wim Deeben

Sperwer
Totaal 4 territoria met nesten:
1. Nest vijfsprong noordwest in eifase verstoord of verlaten
2. Nest vijfsprong oost in eifase verstoord of verlaten
3. Nest Leemskuilen hier zijn de 2 jongen als takkeling gepredeerd door Havik of Buizerd
4. Nest WOB in eifase verstoord of verlaten

en 4 paar zonder nest:
1. Territorium perceel Ministerlaan niets gevonden maar hier wel 1 onvolwassen exemplaar roepend op 25-7
2. Territorium perceel zendmasten N.W. niets gevonden
3. Territorium perceel Grootmeer zuidoost niets gevonden mogelijk vanwege boswerkzaamheden
4. Territorium perceel Aardborst zuidoost niet gevonden perceel is totaal verdwenen door houtkap

Verrassend was de vondst van een nieuw nest aan de zuidwest zijde net buiten ons werkgebied, hier zijn wel enkele jongen uitgevlogen (2).
Tijdens fietssessies eind juli en begin augustus zijn verder geen nieuwe locaties met roepende onvolwassen Sperwer jongen gehoord. We weten niet goed hoeveel van de jonge vogels er echt uitvliegen omdat een aantal jongen vroegtijdig van de nesten worden geplukt. Misschien dat de Havik hiervoor verantwoordelijk is? Ook in voorgaande jaren werden er steeds wel enkele jongen van het nest geplukt. Resten van jonge vogels worden steeds in de buurt van het nest gevonden.

Buizerd
2002 was een duidelijk minder jaar met slechts 4 nestvondsten. Daarnaast waren er in totaal 8 territoria zonder nest(vondst). Op 3 locaties hiervan bleken desondanks toch jongen uitgevlogen te zijn:
1. Grootmeer zuidoost 2-3 jonge Buizerds regelmatig gehoord
2. Vijfsprong oost 1-2 jongen gehoord
3. Leemskuilen 1-2 jongen gehoord

Van sommige Buizerds vind je dus geen nest maar dan blijkt dat er toch een of meerdere jonge vogels zijn uitgevlogen, dit blijkt dan tijdens het fietsen in juli.
In het voorjaar 2002 is men nog erg laat doorgegaan met boswerkzaamheden, vooral het kappen en afvoeren van bomen in percelen veroorzaakt veel onrust! Zelfs tot in de maand mei was men nog bezig met boswerkzaamheden, misschien dat ook hierdoor een aantal paren is verstoord? Juist met onze nieuwe Flora en Faunawet blijkt er veel onduidelijkheid te bestaan met betrekking tot onderhoudswerkzaamheden.
Waarschijnlijk is het aantal uitgevlogen jongen per nest niet erg groot in ons gebied. Ook eind juli- begin augustus zijn we regelmatig in het bos geweest en hebben relatief weinig jonge vogels horen roepen, in vergelijking met andere jaren.

Boomvalk
Zeker 1 paar zoals de laatste jaren, maar er is helaas weer geen nest gevonden. We weten vrijwel zeker dat er ook geen jongen zijn uitgevlogen. Het bosgebied is nl. eind juli en augustus regelmatig bezocht en er zijn geen uitgevlogen vogels gehoord.

Torenvalk
Voor zover we weten zijn er nog steeds geen Torenvalken overgegaan tot broeden binnen het bosgebied Halve Mijl-Buikheide. Wel zijn twee locaties bekend aan de rand van het werkgebied waar jaarlijks een paartje tot broeden komt.

Bosuil
Totaal aantal territoria is 19 in 2002, deze zijn alle gevonden met behulp van een cassetterecorder met geluiden. Aan de randen net buiten het gebied lagen nog 4 territoria.

Ransuil
Helemaal geen nesten met jongen gevonden in het gebied. Het is opvallend dat al jaren geen of slechts een paar wordt gevonden in dit grote bosgebied van 550 ha.

Overige soorten
De overig waargenomen soorten van 2002 zijn: Visarend, Smelleken, Rode Wouw, Blauwe kiekendief en Bruine kiekendief.

Prooienonderzoek
Met 171 prooien blijft 2002 duidelijk achter ten opzichte van de prooivondsten van de voorgaande jaren. De oorzaak hiervan is dat er beduidend minder nestvondsten zijn geweest. In tabel 3 is een overzicht weergegeven van alle gevonden soorten en aantallen voor 2002. Onderstaande figuur geeft het relatieve belang weer in het totaal (gebaseerd op aantallen) van de top vijf van de meest gevonden prooien in het jaar 2002.

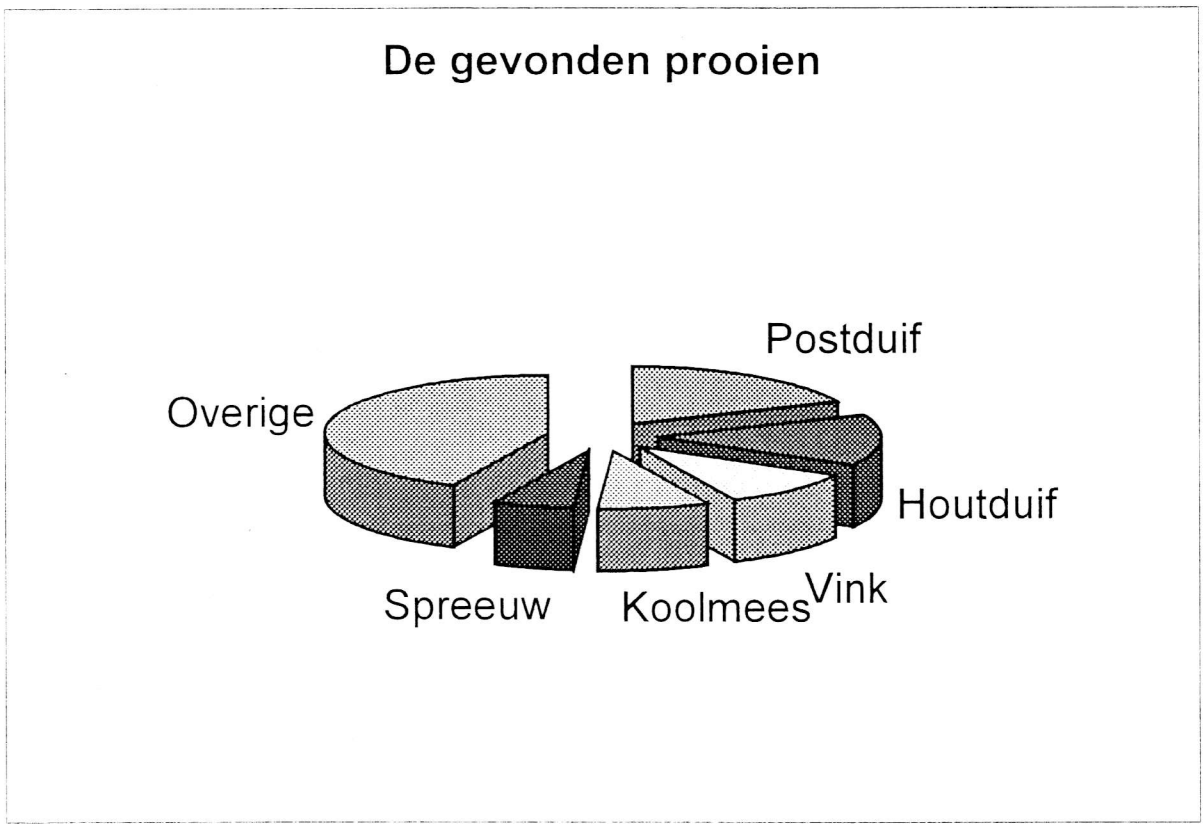

Tabel 3. Gevonden prooien in het bosgebied Buikheide-Halve Mijl in 2002

Vogels Maanden	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Totaal
Soepeend	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	1
Torenvalk	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	1
Patrijs	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	--	1
Fazant	--	--	--	1	1	--	--	--	--	--	--	1	3
Kievit	--	--	--	2	--	1	--	--	--	--	--	--	3
Postduif	--	--	3	2	9	13	4	--	--	--	--	1	32
Holenduif	--	--	--	3	2	1	1	--	--	--	--	--	7
Houtduif	1	1	6	--	4	3	2	--	--	--	--	8	25
Turkse Tortel	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	1
Bosuil	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	1
Groene Specht	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1	1
Grote Bonte Specht	--	--	--	--	3	2	1	--	--	--	--	--	6
Witte Kwikstaart	--	--	--	--	1	1	--	--	--	--	--	--	2
Winterkoning	--	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	1
Roodborst	--	--	--	--	3	2	--	--	--	--	--	--	5
Gekraagde Roodstaart	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	1
Merel	--	--	--	--	3	--	--	--	--	--	--	--	3
Zanglijster	--	--	--	--	2	--	--	--	--	--	--	--	2
Grote Lijster	--	--	--	--	2	--	--	--	--	--	--	--	2
Tjiftjaf / Fitis	--	--	--	--	2	1	--	--	--	--	--	--	3
Goudhaantje	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	1
Staartmees	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	1
Zwarte Mees	--	--	--	--	2	2	--	--	--	--	--	--	4
Pimpelmees	--	--	--	--	1	2	--	--	--	--	--	--	3
Koolmees	--	--	--	--	2	9	3	--	--	--	--	--	14
Gaai	--	--	--	1	1	1	2	--	--	--	--	--	5
Ekster	--	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	1
Kauw	--	--	--	--	2	2	1	--	--	--	--	--	5
Zwarte Kraai	--	--	--	1	1	1	--	--	--	--	--	--	3
Spreeuw	--	--	1	--	5	4	--	--	--	--	--	--	10
Huismus	--	--	--	--	1	3	1	--	--	--	--	--	5
Vink	--	--	1	1	6	7	2	--	--	--	--	--	17
Kruisbek	--	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	--	1
Totaal	1	1	11	13	57	58	19	--	--	--	--	11	171

Maanden	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	Totaal
Zoogdieren													
Eekhoorn	--	--	--	--	1	1	--	--	--	--	--	--	2
Haas	1	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1
Konijn	--	--	--	1	1	--	--	--	--	--	--	--	2
Totaal	1	--	--	1	2	1	--	--	--	--	--	--	5

Geslagen Grote Bonte Specht Foto: Wim Deeben

Plannen voor 2003

We moeten meer aandacht besteden aan het zuidelijke deel omdat daar in 2002 in heel veel percelen dunningswerkzaamheden zijn uitgevoerd. Ook extra aandacht geven aan Buizerd en Sperwer gezien de opvallend lage aantallen gevonden nesten in laatste jaren ten opzichte van het noordelijke deel. Ook moet er weer regelmatig worden gezocht naar ruiveren van Haviken en Sperwers.

Dankwoord

Tenslotte een woord van dank aan Pieter Wouters, Jan Kolsters, Toos Deeben, Wil de Veer en Marc Sloendregt voor hun medewerking aan het veldwerk, Jan van de Waardenburg voor de aanvullende gegevens, en Jan Wouters voor het ringwerk.

Literatuur

- J.van Kessel, J.Kolsters & W.Deeben, 2001. De roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide-Halve Mijl in 2001. Blauwe Klauwier 27 (2): 1-6.